

Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB)

Universiteit Antwerpen

JAARVERSLAG 2021

Voorwoord	2
Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar 2021.....	3
Doelstellingen van het SCOB.....	7
Oprichting en organisatiestructuur	7
1.Oprichting.....	7
2.Organisatiestructuur	8
2.1.Bestuurscollege SCOB (bestuur).....	8
2.2. SCOB (leden)	8
2.3. Research Fellows	8
Werking over het jaar 2021	9
1. Collectievorming	9
2. Databank	10
3. Wetenschappelijk onderzoek.....	11
3.1. Publicaties.....	11
3.2. Congressen en/of workshops.....	11
3.3. Deelname aan internationale onderzoeksgroepen	12
3.4. Doctoraten	13
3.5. Uitgevoerde en uit te voeren projecten: een overzicht.....	14
4. Dienstverlening	16
Financiering.....	17
Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis	17
Praktische informatie i.v.m. het SCOB	19
Giften en legaten.....	19

Voorwoord

Hierbij bieden we u het jaarverslag over het jaar 2021 aan van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (SCOB), in de loop van 1999 opgericht aan de Universiteit Antwerpen. We zullen in dit jaarverslag een aantal kerngegevens van de vorige jaarverslagen bondig hernemen. De volledige tekst van de vorige jaarverslagen vindt u op de website van het SCOB (<https://www.uantwerpen.be/en/research-groups/scob/>).

Het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* is gegroeid vanuit de toekenning van een vierjarig GOA-BOF project door de Onderzoeksraad van de Universiteit Antwerpen in 1998. Na afloop werd uitgekeken naar de financiering via andere projecten. In België is financiering van *fundamenteel wetenschappelijk onderzoek* immers vrijwel uitsluitend mogelijk via sponsoring en/of (in de tijd beperkte) projecten. In het kader van het SCOB werd de digitalisering van de historische beursdata van de Beurs van Brussel als eerste project aangepakt. Tegelijk werd een vrij groot beursarchief aangelegd.

Met behulp van deze gedigitaliseerde data werden al heel wat door het SCOB ingediende onderzoeksprojecten bekomen. Tal van artikels en boeken werden gepubliceerd en verschillende doctorale proefschriften werden met succes verdedigd. Daarnaast heeft het SCOB ook een groeiende internationale samenwerking tot stand gebracht.

Het SCOB heeft inmiddels de digitalisering – op maandbasis - van de beurskoersen van de Beurs van Brussel afgewerkt (belangrijk: in een later stadium voorzien we de digitalisering van de koersen op dagbasis). Daarnaast voert SCOB een voortdurende kwaliteitscontrole uit en worden de data ook geupdated.

Sinds 2013 werd gestart met het digitaliseren van de Beurs van Antwerpen. In 2020 en 2021 werd, dankzij een project gefinancierd door de Nationale Bank, ook een selectie van bedrijven genomen waarvoor reeksen met boekhoudkundige gegevens ingevoerd werden voor de periode 1925-1935 en 1893-1913.

Daarnaast werd in 2021 - middels een krediet van de UA - gestart met de volledige digitalisering van alle bestuurders van alle bedrijven zoals opgenomen in de *Receuil Financier*, terwijl eerder al een beperkte selectie met namen van bestuurders was ingevoerd.

Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar 2021

EUROPEES PROJECT 2018-2021

Op 1 april 2021 werd de eerste fase (van drie jaar) van het Europese project EURHISFIRM (“a new European Infrastructure Development project 2018-2021”) afgerond. Een eindrapport werd ingediend en goedgekeurd door de Europese commissie. De eerste fase omvatte het maken van een “design study” met deelname van universiteiten uit Frankrijk (Parijs, Rouen en Rennes), Duitsland (Frankfurt), Nederland (Amsterdam en Rotterdam), Polen (Wroclaw), Spanje (Madrid), het Verenigd Koninkrijk (Belfast) en België (Antwerpen).

PROJECT TOT DIGITALISERING VAN DE BEURS VAN AMSTERDAM

In 2020 werd door de Nederlandse collega’s Joost Jonker (Amsterdam) en Herman de Jong (Groningen) een project bekomen voor de digitalisering van de Amsterdamse Beurs.

Het SCOB werd hierbij gevraagd om ondersteuning te bieden om het project mee in goede banen te leiden. Inmiddels werd het SCOB-softwaremodel al op de servers van de Universiteit van Groningen geplaatst zodat de Nederlandse collega’s ten volle van de reeds ontwikkelde expertise kunnen gebruik maken. SCOB-medewerker Johan Poukens werd aangetrokken om na afloop van het EURHISFIRM project de praktische uitvoering op zich te nemen van dit project. Daarnaast neemt ook Frans Buelens deel aan de begeleiding van dit project.

DIGITALISERING VAN DE BEURS VAN BRUSSEL (Euronext Brussels)

In 2014 werd de digitalisering van de Beurs van Brussel *op maandelijkse basis* afgerond wat betreft de aandelen. Dit betekent dat alle genoteerde aandelen met start- en einddatum werden ingebracht in de SCOB databank. Elk effect werd gekoppeld aan het bedrijf dat het effect uitgegeven heeft. Van al deze effecten werden dividenden en aantallen *volledig* verwerkt in de databank. Wat betreft de koersen werd voorlopig *één enkele koersdag per maand* volledig gedigitaliseerd.

Wat betreft de bedrijfsobligaties en obligaties van landen, provincies en gemeenten, hiervan werden eveneens alle effecten met start- en einddatum ingebracht in de SCOB

databank annex alle hoeveelheden en koersen (voorlopig ook enkel op maandbasis). Ze werden eveneens gekoppeld aan de staat, provincie, gemeente, bedrijf ... die het effect heeft uitgegeven. Interesten en betaaldata zowel als het belastingsysteem zijn in de loop van 2020 grondig gescreend, in het bijzonder door Kevin Van Menxcel die een doctoraat over bedrijfsobligaties voorbereidt.

Het digitaliseren van de koersen, zowel van aandelen als obligaties, *op dagelijkse basis* blijft een optie voor de toekomst, afhankelijk van de financiering die hiervoor bekomen kan worden.

Uiteraard worden ook de data voor *Euronext Brussels* continu bijgewerkt en aangevuld zodat de databank steeds up to date is.

DIGITALISERING VAN DE BEURS VAN ANTWERPEN

Sinds 2013 werd begonnen met het ontsluiten van de Antwerpse koerslijsten, waarbij vooreerst de IPO's en delistings van alle aandelen en obligaties in de SCOB-databank werden ondergebracht, zodat jobstudenten de koers- en dividendgegevens kunnen invullen.

Het (geduldige) ontsluitingswerk van de koerslijsten werd met veel enthousiasme aangepakt door onze vrijwillige medewerker, Hugo Thielemans, die dit in de loop van 2019 volledig heeft afgerond (tot aan het jaar dat de Beurs van Antwerpen gesloten werd). Dit liet ons toe om koersgegevens op maandbasis (t/m 1991) afgelopen jaar verder in te laten vullen, zodat dit volledig zal rond zijn in de loop van 2022.

In 2021 werd daarnaast ook begonnen met het ingeven van de dividendgegevens (ter beschikking in de koerslijsten vanaf 1880) – deze werden nu al ingevoerd t/m 1907. In een laatste stadium zullen dan aantallen effecten en kapitaaloperaties worden gedigitaliseerd.

De beursdata van de Beurs van Antwerpen vanaf het jaar 1844 zijn in het bezit van het SCOB. Voor de daaraan voorafgaande jaren werden de archieven van de Rothschilds in Londen doorgenomen, waar volledige koerslijsten voor de periode 1822-1844 ter beschikking zijn (zie <https://www.rothschildarchive.org/>).

DIGITALISERING VAN DE BESTUURDERS

Sinds 2014 werd begonnen met het digitaliseren van de lijsten met bestuurders zoals die gepubliceerd werden in o.a. het doctoraat van Julienne Laureyssens [“Industriële Naamloze vennootschappen in België 1819-1857”]. De lijsten met alle namen van

bestuurders zoals die voorkomen in de jaarlijkse publicatie “Recueil Financier” (1893-1975) werden op vijfjaarlijkse basis in de databank ingevoerd door onze vrijwillige medewerker, Luc Annaert.

In 2021 werd door de Universiteit Antwerpen een krediet toegekend om de tweede fase aan te pakken en wel de koppeling van de bestuurders aan de bedrijven waarin ze hun mandaat bekleedden, en dit voor alle bedrijven in de publicatie RECEUIL FINANCIER.

Daarnaast heeft Luc Annaert ook de lijsten van alle wisselagenten van de Beurs van Antwerpen in de databank ondergebracht.

DIGITALISERING VAN DE DATA MET BEDRIJFSGEBEURTENISSEN

Sinds 2020 werd begonnen met het opzoeken en invoeren in de databank van alle relevante bedrijfsgebeurtenissen, zoals fusies, kapitaalverhogingen, kartels, ontbinding, afsluiting van de vereffening. Dit is een omvangrijk puzzelwerk waarvoor uitgebreide opzoekingen nodig zijn en zal dus wellicht meerdere jaren in beslag nemen.

In het kader hiervan werd de publicaties “Sociétés Disparues” (1873-1940) gescreend door Kevin Van Mencxel. Deze publicatie omvat o.a. alle liquidaties en fusies van bedrijven met verwijzing naar de bijlagen bij het Belgisch staatsblad.

Hugo Thielemans zoekt dan weer op een chronologische manier (vanaf 1893) alle bedrijven uit de Recueil Financier op en brengt hiervan de maatschappelijke zetel en de productieplaatsen onder in de SCOB databank, wat inmiddels gebeurd is t/m 1924. Tevens worden bedrijven die nog niet in de SCOB databank staan systematisch toegevoegd.

DIGITALISERING VAN ACCOUNTING DATA

In 2020 werd een project uitgevoerd, gefinancierd door de Nationale Bank van België, waarbij de boekhoudkundige gegevens voor een (beperkte) set van een 400 tal bedrijven werd gedigitaliseerd voor de periode 1925-1935 en dit op jaarlijkse basis.

Inmiddels werd een tweede identiek project, eveneens gefinancierd door de Nationale Bank van België, ook voor een andere (beperkte) set van bedrijven voor de periode 1893-1914 uitgevoerd.

UITBOUW BEURSARCHIEF

Sinds 1998 waren de archieven van het SCOB ondergebracht in lokalen op de Middelheimcampus. In de tweede helft van 2012 werd beslist om te verhuizen naar de stadscampus. In overleg met de centrale administratie en de *Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie (Faculty of Business and Economics)* werden twee archiefruimten toegewezen op de stadscampus, waar de collectie inmiddels werd ondergebracht. De inventaris van de eerste reeks archieven [bevattende talrijke bedrijfsdossiers van beursgenoteerde bedrijven op de Beurs van Brussel] werd eerder al gepubliceerd bij het Rijksarchief. Sinds de integratie met het CBG (Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis) werd de collectie verder uitgebreid met een hele reeks Antwerpse bedrijfsarchieven.

Inmiddels heeft em. Prof. Dr. Helma De Smedt, historica, zich geëngageerd om deze archieven te beheren. Ook Patrick Pieters, historicus (oud student van de Universiteit Antwerpen) en o.a. ook voorzitter van de Heemkundige Kring Hoboken, heeft zich ertoe verbonden om hieraan mee te werken.

SAMENWERKING MET HET IFA

Sinds geruime tijd werd een samenwerking opgestart met het “Instituut voor Financiële Archeologie” (IFA) [<http://www.finarcheo.org/index.php>], dat zich o.a. toelegt op het omzetten van gedrukte werken in PDF vorm, in samenwerking met het informaticabedrijf DATA.BE (zie: <https://data.be/>). Zo werd o.a. de “*Recueil Financier (1893-1975)*” in PDF-vorm ter beschikking gesteld. Ook de volledige lijsten van de “*Annexes au Moniteur Belge*” (de bijlagen bij het staatsblad waarin alle oprichtingsakten van bedrijven te vinden zijn alsmede statuten, balansen, bestuurders en aandeelhouders van alle Belgische ondernemingen vanaf 1873) werden in PDF omgezet en zijn ter beschikking via de website van DATA.BE. Daarnaast biedt deze firma ook de actuele documenten aan uit het Staatsblad.

Het IFA realiseerde verder de digitalisering van “*Les sociétés disparus*”. Deze publicatie omvat alle faillissementen, fusies, verandering van bedrijfsnamen e.d. van Belgische ondernemingen voor de periode 1873-1986.

In 2021 werd de belangrijke beurskrant “Le Moniteur des Intérêts Matériels” dan weer gedigitaliseerd door IFA. Deze beurskrant, uitgegeven vanaf 1851, was van internationaal belang en omvat een enorme hoeveelheid bruikbare informatie.

Doelstellingen van het SCOB

Het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* vervult verschillende opdrachten teneinde haar doelstelling waar te maken.

Een eerste opdracht is het verzamelen van bestaande archieven en documentatie m.b.t. het Beurswezen en het inventariseren van het betrokken materiaal. Dit laat toe om aan het publiek en de wetenschappelijke wereld een unieke en gespecialiseerde bibliotheek aan te bieden.

Een tweede opdracht is het transformeren van een aantal gegevens in computer leesbare vorm. Dit geldt in het bijzonder voor de beurskoersen en de dividenden maar eveneens voor de gegevens uit de jaarrekeningen van bedrijven, die als gevolg van de wet van 1873 op de naamloze vennootschappen als bijlage bij het Staatsblad werden gepubliceerd. Hier laat de impact van de ontwikkelingen in de moderne technologie zich ten volle voelen. Immers het is pas door de ontwikkeling inzake informatica (databanken e.a.) dat het mogelijk wordt om de gegevens op papierdrager daadwerkelijk ook hanteerbaar te maken.

Een derde opdracht is het wetenschappelijk onderzoek van de financieel-economische data, het historisch materiaal en de ontwikkeling van informaticasystemen op basis van deze originele dataset.

Oprichting en organisatiestructuur

1. Oprichting

Het Studiecentrum werd officieel opgericht met de toestemming van de Raad van de Universiteit Antwerpen op zijn zitting van 8 juli 1999. Op dat moment waren er in Antwerpen drie universitaire instellingen (UFSIA, RUCA en UIA) die echter vanaf 01/10/2003 ophielden te bestaan en opgingen in de *Universiteit Antwerpen*. Het Studiecentrum organiseert jaarlijks een algemene ledenvergadering en wordt bestuurd door een bestuurscollege, gekozen door deze algemene ledenvergadering.

2. Organisatiestructuur

2.1. Bestuurscollege SCOB (bestuur)

Voorzitter: Prof. Dr. Jan Annaert (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Ondervoorzitter: em. Prof. Dr. Helma Houtman-De Smedt (Departement Geschiedenis, Universiteit Antwerpen)

Secretaris: Prof. Dr. Marc Deloof (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Ere-voorzitter: em. Prof. Dr. Ludo Cuyvers (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

2.2. SCOB (leden)

Prof. Dr. Frans Buelens (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Prof. Dr. Erik Buyst (KULeuven)

Prof. Dr. Marc De Ceuster (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

2.3. Research Fellows

Prof. Dr. Boris Cule (voorheen Eurhisfirm Project, inmiddels Professor Informatica aan de Universiteit van Tilburg, Nederland)

Prof. Dr. Leentje Moortgat (Universiteit Gent)

Prof. Dr. Gertjan Verdickt (Universiteit Leuven)

Dr. Johan Poukens (voorheen Eurhisfirm Project, inmiddels Project "Digitalisering Beurs van Amsterdam")

Drs. Kevin Van Mencxel (*Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, Universiteit Antwerpen*)

Drs. Brecht Rogissart (European University Institute in Firenze) (Italië)

Werking over het jaar 2021

In het afgelopen jaar werd op elk van de drie vermelde terreinen verder gewerkt.

1. Collectievorming

In de afgelopen jaren wist het SCOB heel wat oorspronkelijke documenten, koerslijsten en archieven te verzamelen, waaronder deze van de Beurs van Antwerpen, Beurs van Brussel, de Beurs van Gent en de Beurs van Luik. Daarnaast werden ook talrijke bedrijfsdossiers van beursgenoteerde bedrijven verzameld (zoals de collectie van de Kredietbank en de historische collectie van de *Financieel-Economische Tijd*, nu *TIJD*). Ook werd de omvangrijke collectie van het *Comité op het Toezicht van Effecten* verworven. Deze collecties zijn voldoende geïnventariseerd om voor de wetenschappelijke wereld ter beschikking te staan.

Ook de overeenkomst met *Euronext Brussels* wordt strikt nageleefd. Hierdoor is het SCOB het exclusieve verzamelpunt voor alle documenten van het beurswezen geworden. Dit in uitvoering van een exclusiviteitsovereenkomst, afgesloten in 2006 tussen *Euronext Brussels* en de *Universiteit Antwerpen*, waardoor alle nog aanwezige archieven op *Euronext Brussels* exclusief overgedragen worden aan het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (Universiteit Antwerpen).

Door deze uitgebreide collectie heeft het SCOB zich een positie verworven waardoor het zich terecht als het centrale onderzoekscentrum voor het Beurswezen van België kan positioneren.

Door Dr. Hans Willems [inmiddels Secretaris-Generaal van het FWO] werd in de loop van zijn doctoraatsonderzoek een eerste (zeer gedetailleerde) inventaris opgemaakt van alle beursdocumenten ontvangen t/m 2002 [gepubliceerd bij het Rijksarchief]. In 2013 werd een bijkomende (eerste) inventaris opgemaakt van alle nieuwe documenten ontvangen sinds 2003.

Helma Houtman-De Smedt werd door het Dagelijks bestuur van de *Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie* in zijn zitting van 29 november 2017 aangesteld als

vrijwillig medewerker aan het Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB) om het archief en de documentatie die aan het SCOB werden toevertrouwd (Beurs van Brussel, Beurs van Antwerpen en unieke documentatie i.v.m. het beurswezen en de beursgenoteerde bedrijven) onder haar hoede te nemen, d.w.z. te ordenen en te inventariseren.

2. Databank

Wat betreft het invoeren van de beursgegevens in de databank werd het werk verdergezet. Bij de opstart van het SCOB werd beslist om de invoer van data in grote gehelen door te voeren: eerst de aandelen, daarna de overheidsobligaties en tenslotte de bedrijfsobligaties en de gemeentelijke obligaties. Dit alles voor de Beurs van Brussel. Dit werk werd anno 2014 volledig afgerond, weliswaar slechts *op maandelijkse basis* voor wat betreft de koersen.

De databank wordt voortdurend geactualiseerd waarbij alle nieuwe listings en alle delistings op Euronext Brussel worden bijgehouden en in de databank aangebracht. Ook wordt alle informatie m.b.t. koersen, dividenden, hoeveelheden, kapitaaloperaties verder opgevolgd en verwerkt.

In de loop van 2013 werd gestart met het voorbereidende werk om data van de Beurs van Antwerpen in te voeren: het ontsluiten van de authentieke koerslijsten, waarbij alle IPO's en delistings van bedrijven, gerangschikt volgens hun sector, in de SCOB databank worden ingebracht. Dit werk werd in de loop van dit jaar volledig afgerond (tot aan het jaar dat de Beurs van Antwerpen gesloten werd). Dit liet ons toe om met de hulp van jobstudenten de nodige koersgegevens te digitaliseren (momenteel t/m 1991). Volgens onze planning zal zulks in de loop van 2022 afgerond worden. Daarom werd in 2021 ook al gestart met de digitalisering van de dividenden voor de periode 1880-1907 (deze gegevens staan maar in de koerslijsten vanaf 1880) iets wat het komende jaar zal verdergezet worden, waarna ook andere gegevens zoals hoeveelheden van aandelen/obligaties zullen worden ingelezen in onze databank.

In de loop van 2014 werd gestart met het digitaliseren van de bestuurders van bedrijven zoals die gepubliceerd werden in o.a. het doctoraat van Julienne Laureyssens [“Industriële Naamloze vennootschappen in België 1819-1857”] en in de “Recueil Financier”. In een eerste fase werden vijfjaarlijkse lijsten met namen van bestuurders uit de “Recueil

Financier” ingevoerd door Luc Annaert. In 2021 werd door de UA een krediet toegekend aan SCOB voor de invoer van alle bestuurders, gekoppeld aan de verschillende bedrijven waarin ze een mandaat hadden.

In 2020 werden voor een eerste set van bedrijven uit de periode 1925-1935 accounting data in de databank ondergebracht; in 2021 werd een tweede set van bedrijven uit de periode 1893-1914 gedigitaliseerd.

3. Wetenschappelijk onderzoek

Tijdens de afgelopen jaren hebben de diverse medewerkers van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* zich verder ingezet om het datamateriaal te gebruiken voor wetenschappelijke activiteiten. Dit resulteerde in onderzoeksprojecten, publicaties, de deelname aan een aantal wetenschappelijke congressen en het met succes verdedigen van doctoraten.

3.1. Publicaties

Een volledig overzicht van de lijst met publicaties is terug te vinden op de website van SCOB (<https://www.uantwerpen.be/en/research-groups/scob/>). De publicaties van het afgelopen jaar (of geaccepteerde maar nog niet gedrukte publicaties) omvatten (in alfabetische volgorde van de auteurs)

Annaert, J., & Verdickt, G. (2021). Go active or stay passive: Investment trust, financial innovation and diversification in Belgium’s early days. *Explorations in Economic History*, 79, 101378.

3.2. Congressen en/of workshops

Ingevolge de Corona crisis is het aantal congressen en workshops aanzienlijk teruggelopen. Maar ook onderzoekers passen zich aan en schakelen over op on-line conferenties.

Het Kellogg School of Management, Northwestern University, gesponsord door het journal “Explorations in Economic History” organiseerde op 3 december 2021 een conferentie met als thema “Methodological Advances in the Extraction and Analysis of Historical Data”.

Aldaar presenteerde Jan Annaert de paper "Data extraction and matching: The EurHisFirm experience", University of Antwerp (Coauthored with Sebastien Adam, Frans Buelens, Bertrand Couasnon, Boris Cule, Amaury De Vicq, Camille Guerry, Pierre-Cyrille Hautcoeur, Pantelis Karapanagiotis, Iwan Le Floch, Aurélie Lemaitre, Thierry Paquet, Johan Poukens & Angelo Riva)

Johan Poukens en Frans Buelens participeerden aan het "Price Currents, Financial Information and Market Transparency Web Seminar", georganiseerd door de Universiteit van Amsterdam, met de paper "Stock exchange regulation, price quotation and the official lists of the stock exchanges of Brussels and Antwerp, 1840-1914".

Kevin Van Mencxel presenteerde de paper "The Rate of Return in Corporate Bonds: A Century of Evidence" op de volgende conferenties en seminars: Economic History Society Annual Meeting (Warwick University, 2021), Paris FRESH Meeting (Paris School of Economics, 2021), Cliometric Society Annual Meeting (Chapman University, 2021), 7de International Young Finance Scholars' Conference (Peking University HSBC Business School, 2021), en de Financial History Workshop (KU Leuven, 2021).

3.3. Deelname aan internationale onderzoeksgroepen

EUROPEES PROJECT

In 2017 bekam de Universiteit Antwerpen (via het SCOB) samen met universiteiten uit Frankrijk (Parijs, Rouen en Rennes), Duitsland (Frankfurt), Nederland (Amsterdam en Rotterdam), Polen (Wroclaw), Spanje (Madrid) en het Verenigd Koninkrijk (Belfast) een driejarig Europees Project, onder de titel "EURHISFIRM: a new European Infrastructure Development project (2018-2020)". Dit driejarig project werd inmiddels met succes afgerond.

In het kader van dit project werden twee projectmedewerkers, Johan Poukens en Boris Cule, aangesteld. Johan Poukens is inmiddels aangetrokken om het digitaliseringsproject van de Beurs van Amsterdam te leiden, Boris Cule kreeg een aanstelling als Professor informatica aan de Universiteit van Tilburg. Beiden blijven als vrijwillig medewerker bij het SCOB betrokken.

Meer informatie op de website van EURHISFIRM : <https://eurhisfirm.eu/>.

DMS PROJECT

Het SCOB participeert in het project uitgaande van Elroy Dimson, Paul Marsh en Mike Staunton (*London School of Economics*) die naast het opstellen van de DMS databank¹ jaarlijks een publicatie verzorgen, met een uitgebreide analyse van de data van de belangrijkste (beurs)landen, waaronder die van België, aangeleverd door het SCOB. Dit resulteert in een jaarlijkse publicatie eerst uitgegeven onder de naam "*Millenium Book*" (daarna "*Triumph of the Optimists: 101 Years of Global Investment Returns*", momenteel "*Credit Suisse Global Investment Returns Yearbook 2020*").

3.4. Doctoraten

Op dit moment zijn er twee doctoraten in voorbereiding die gebruik maken van SCOB data. Een eerste werd toegekend in het kader van een vierjarig FWO mandaat van aspirant aan Kevin Van Mencxel (Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie, promotor: Prof. Dr. Marc Deloof, co-promotor: Prof. Dr. Jan Annaert). Hij verkreeg dit FWO mandaat van aspirant in november 2019. Het mandaat loopt af in 2023. Onder de titel: "*Wilt U zich Verbinden? Prijsvorming en Gebruik van Bedrijfsobligaties: Lessen uit het Verleden*", zal Kevin Van Mencxel voor het eerst een diepgaande studie uitvoeren van de bedrijfsobligaties, genoteerd op de beurs van Brussel voor de periode 1873-1940. Immers, ondanks hun economisch belang weten we nog steeds weinig over (a) wat het rendement van obligaties bepaalt, en (b) wanneer en waarom bedrijven obligaties hanteren. Momenteel is er slechts beperkt bewijs over wat van het rendement van obligaties bepaalt, en dit is gebaseerd op één recente Amerikaanse dataset. Dit roept de vraag op of de resultaten die voor deze dataset worden gevonden ook elders gelden. De hoge kwaliteit van de data voor de hoogontwikkelde Belgische obligatiemarkt in de beschouwde periode laat toe om dit op een unieke manier te testen. Het hoeft geen betoog dat deze studie een grote weerklank zal ondervinden.

¹ De DMS databank (genoemd naar Dimson, Marsh en Staunton) omvat een collectie van beursdata van nationale onderzoeksinstituten uit de belangrijkste landen. Voor België levert het SCOB hiervoor de data aan.

Een tweede doctoraat is dat van Brecht Rogissart, een tweedejaars doctoraatsonderzoeker aan de European University Institute in Firenze (Italië). De titel van zijn thesis is "Belgian Financial Capitalism: Industry, State, and Empire (1874-1914)". Hij onderzoekt de banden tussen de Belgische financiële wereld en de ruimere economie en maatschappij in de eerste globale economie. Hiervoor gebruikt hij het concept van financialisering als startpunt van zijn analyse. De rol van de financierders voor handelaars, industriëlen, de staat, en het imperium staan centraal in zijn doctoraat.

3.5. Uitgevoerde en uit te voeren projecten: een overzicht

Meerdere bijkomende projecten werden bekomen in de afgelopen jaren waarvan er al verschillende met succes bekroond werden (in volgorde van het jaar van toekenning, met de meest recente onderaan de lijst):

1. Een FWO mandaat van aspirant aan Hans Willems (Departement Geschiedenis) (promotor: Professor Greta Devos). Hans Willems promoveerde in 2006 tot Doctor in de Geschiedenis, ging daarna aan de slag bij het FWO, en werd inmiddels bevorderd tot secretaris-generaal van het FWO.
2. Een vierjarig FWO-project aan Professor Marc Deloof i.s.m. de Professoren Jan Annaert en Marc De Ceuster met als titel: "*De Financieringspolitiek van Belgische Beursgenoteerde Ondernemingen. Een langetermijnperspectief*". Dit resulteerde in het doctoraat van Wouter Van Overfelt begin 2008.
3. Een tweejarig BOF-NOI project (2002-2004) aan Professor Julien van den Broeck ("*Financieel-historische analyse van beursgerelateerde data van de Belgische spoorwegsector*"). Dit resulteerde in meerdere publicaties waaronder een boek over de beursgenoteerde spoorwegsector.
4. Een project van de Nationale Bank ter ontsluiting van de beurskrant "*Moniteur des Intérêts Matériels*" (promotor woordvoerder: Ludo Cuyvers)
5. Een tweejarig BOF-NOI project aan Professor Stefaan Marysse i.s.m. Professor Helma Houtman-Desmedt ("*Financieel-historische analyse van beursgerelateerde data van de Belgische bedrijven in Congo in de periode 1891-1960*").
6. Een vierjarig FWO project aan Professor Marc Deloof i.s.m. Professor Ludo Cuyvers rond "*Interlocking boards of directors and the accumulation of directorships: an investigation*

into the causes and consequences for the companies involved” (2004-2007). Op basis van dit project behaalde An Rommens haar doctoraat begin 2008.

7. Een project op het mecenaat van de Nationale Bank (2006) rond de TOP-20 van de Belgische aandelen (1832-2005) (promotor woordvoerder: Ludo Cuyvers)
8. Een vierjarig FWO project (2007-2010) met als thema *“Voorspelbaarheid van financiële rendementen op lange termijn: robuustheidsonderzoek en invloed van institutionele veranderingen”* (promotor woordvoerder: Marc De Ceuster)
9. Een vierjarig FWO project aan Professor Marc Deloof i.s.m. Professor Ludo Cuyvers met als titel: *“Business groups, political connections and institutions: a long-term analysis”* (2007-2010). Op dit onderwerp promoveerde in 2011 Mihaela-Livia Ghita.
10. Een project op het mecenaat van de Nationale Bank (2011) rond het opstellen van een rendementsindex voor de Belgische overheidsobligaties (Jan Annaert en Marc Deloof)
11. Een vierjarig project rond de dividendpolitiek van Belgische ondernemingen (Jan Annaert en Marc Deloof) (2013-2017). Op dit onderwerp werkte Leentje Moortgat aan haar doctoraat. Ze verkreeg hiertoe een FWO mandaat van aspirant in oktober 2014. Leentje Moortgat heeft haar doctoraat met succes verdedigd op 20 mei 2019.
12. Een vierjarig project rond de voorspelbaarheid van returns (Jan Annaert en Marc Deloof) (2015-2018) (titel : *“The predictability of returns and dividend growth rates: long-run evidence”*), een project uitgevoerd door Gertjan Verdickt.
13. Een project toegekend door de Nationale Bank van België aan Robby Houben en Marc De Ceuster: *“Tussen micro en macro: een analyse van het gemeenschappelijk toezichtmechanisme op het snijvlak van micro- en macroprudentieel toezicht”* (2016-2018)
14. Impactstudie van de diamantsector, toegekend aan Marc De Ceuster en Koen Vandenbempt (01.08.2018 – 31.12.2018)
15. Deelname in het Europees project *“EURHISFIRM”*, Fase 1 (Design Study) 2018-2021 (zie hoger).
16. Leentje Moortgat behaalde in 2019 een beurs voor een periode van drie jaar (oktober 2019 – september 2022) als junior post-doctoraal onderzoeker van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) (promotor: Prof. dr. Ine Paeleman). In dit project zal vanuit een historisch perspectief onderzocht worden wat de invloed is van

overheidsregulering op het financieel management van ondernemingen en op kapitaalmarkten.

17. “The rise and fall of multiple voting shares during the Interbellum” (Promotor: Ine Paeleman, Copromotor: Marc Deloof), gefinancierd door de Nationale Bank van België, met als verklarende toelichting. In het kader hiervan wordt ook de handmatige invoer van boekhouddata voorzien in de SCOB databank, met data uit de Recueil Financier voor de 400 grootste beursgenoteerde ondernemingen voor de periode 1925 – 1935.
18. Fund for Scientific Research-Flanders, PhD-fellowship awarded to Kevin Van Mencxel for the project “Do You want to Bond? Pricing and Use of Corporate Bonds: Lessons from the Past” (supervisors Marc Deloof & Jan Annaert), 2019-2023
19. Een project van de Nationale Bank van België (2020-2021) voor de digitalisering van de boekhouddata van een beperkte set van bedrijven voor de periode 1893-1914, momenteel in uitvoering onder supervisie van Kevin Van Mencxel. Dit project heeft als titel “The Corporate Debt Maturity Choice: Evidence from an Early and Unregulated Market” (promotor woordvoerder: Jan Annaert, onderzoeker: Kevin Van Mencxel). De duurtijd van dit project werd met een jaar (naar 2022) verlengd ten gevolge van het bewerkstelligen van een onderzoeksverblijf te Queen’s University Belfast door Kevin Van Mencxel in het kader van diens doctoraal onderzoek. Een eerdere planning hiervan werd niet mogelijk gemaakt ten gevolge van de COVID-19 pandemie.
20. Een UA krediet werd toegekend in 2021 voor de invoer van alle bestuurders van alle bedrijven zoals vermeld in de RECEUIL FINANCIER 1893 1975.

4. Dienstverlening

Het Studiecentrum heeft naast een wetenschappelijke opdracht ook de opdracht een stuk dienstverlening naar de gemeenschap toe te verlenen, iets waartoe de Universiteit Antwerpen zich geëngageerd heeft bij het afsluiten van de overdrachtovereenkomsten met de beurzen van Antwerpen en Brussel.

In het afgelopen jaar deden, net zoals voorheen, meerdere instellingen of individuele personen een beroep op de diensten van het Studiecentrum. Zo werd er door verschillende thesisstudenten een beroep gedaan op stukken uit de (publiek toegankelijke) collectie van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs*. Ook met de financiële krant “DE TIJD” en

Euronext Brussels verliep de wederzijdse samenwerking uitstekend en konden we nuttige informatie aanleveren.

Ook individuele vragen naar informatie kwamen op regelmatige tijdstippen binnen en konden steeds met goed gevolg beantwoord worden.

Financiering

Het Studiecentrum werd opgestart als gevolg van de toekenning van een (inmiddels afgelopen) vierjarig GOA-project.

Dankzij a) nieuwe projecten (zie hoger) en b) sponsoring kon een behoorlijke werking verzekerd worden. In het afgelopen jaar konden we (zoals steeds) beroep doen op onze trouwste sponsor, de *Belgische Vereniging ter Vorming van Effektenhouders V.Z.W. (B.V.V.E.)* (voorheen *Association pour la défense des intérêts des détenteurs de fonds publics*). Geregeld overleg met de door deze vereniging aangestelde contactpersonen was voor beide partijen uiterst vruchtbaar.

Dit maakt dat de continuïteit van het Studiecentrum door dit alles voor de komende jaren zeker verzekerd is. Last but not least konden we ook op de vrijwillige maar zeer waardevolle inzet van Hugo Thielemans, Luc Annaert en Patrick Pieters rekenen.

Het Centrum voor Bedrijfs geschiedenis

Het Centrum voor Bedrijfs geschiedenis (CBG) werkt sinds 2009 actief samen met het SCOB. Het Centrum voor Bedrijfs geschiedenis werd in oktober 1971 gesticht in de schoot van het toenmalige Departement Geschiedenis van de toenmalige UFSIA. Het Centrum werd in de voorbije decennia achtereenvolgens geleid door Prof. Dr. R. Baetens, Prof. Dr. A. Thijs (†) en Prof. Dr. G. Devos. Vanaf 2003 vormen de drie universitaire instellingen, UFSIA, RUCA en UIA samen de (eengemaakte) Universiteit Antwerpen. Binnen het Departement Geschiedenis bleef het Centrum voor Bedrijfs geschiedenis niet langer bestaan, maar Prof. Dr. G. Devos zette haar onderzoek op het vlak van bedrijfs geschiedenis voort en zorgde er ook voor dat de verzamelde bedrijfsarchieven toegankelijk bleven voor onderzoek. Sinds zij in april 2008 met emeritaat ging, nam Prof. Dr. Helma De Smedt vrijwillig haar taak over en bleef dat ook doen nadat ze zelf in 2013 met emeritaat ging. Aangezien het SCOB, net zoals het voormalige CBG met historische, archivalische documenten werkt, werd besloten samen te werken.

In het voorjaar van 2021 werden de archieven van CBG overgedragen aan het Rijksarchief Beveren. Voor consultatie moet vooraf contact worden opgenomen met het Rijksarchief te Beveren, Kruibekesteenweg 39, 9120 Beveren, tel. 32 03.750 29 77.

Praktische informatie i.v.m. het SCOB

STUDIECENTRUM VOOR ONDERNEMING EN BEURS,

UNIVERSITEIT ANTWERPEN, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen (Lokalen B.302 en B.303),
website: <https://www.uantwerpen.be/en/research-groups/scob/>

Voorzitter: Prof. Dr. Jan Annaert (Universiteit Antwerpen, *Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie*), Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen (tel.: 03-265 41 63; Email: Jan.Annart@uantwerpen.be)

Bankrekening (STUDIECENTRUM VOOR ONDERNEMING EN BEURS):

Alle stortingen aan het SCOB moeten verlopen via

“Universiteitsfonds Antwerpen“

IBAN : BE42 7310 4624 7854.

Overschrijvingen ten voordele van het SCOB dienen best de code RA130013 te vermelden

Bij een gift graag ook het handgiftformulier toevoegen (zie website hieronder) met de “voorkeur van bestemming” – zodoende komt het geld op de rekening van SCOB terecht

P.S. Voor het Universiteitsfonds Antwerpen, zie :

<https://www.uantwerpen.be/nl/centra/universiteitsfonds/maak-mee-het-verschi/doe-ee-gift/steun-onze-projecten/doneer-universiteitsfonds/>

Giften en legaten

Het SCOB heeft in het kader van de Universiteit Antwerpen ook de mogelijkheid om giften en legaten te ontvangen van personen en/of instellingen die wensen bij te dragen tot de reconstructie van het financieel verleden van het land.